

Sumari

Pròleg històric de Max Cahner	7
1. Contar la seva vida?	9
Reprendre amb l'any 1993	11
Una gira musical per Catalunya.....	12
Manresa, Llívia, Matadepera	13
De Venècia a València.....	15
Tahití i Polinèsia.....	16
Hiva Oa	17
Jacques Brel i Paul Gauguin.....	18
Hanamenu	20
Adam i Eva.....	21
2. Projectió catalana a Alemanya	23
Docència de literatura catalana.....	24
Llengua catalana.....	25
Katalanisch express.....	26
La unitat de la llengua	28
Troballes: el <i>Decàleg del catalanoparlant</i> en gallec i amb música.....	29
3. Esdeveniments familiars	31
La Madonna d'Onghero i Jannis	31
Hermann Hesse	32
Escriure el passat	33

Festa Catalana a Berlín	34
<i>Champagne</i> francès	36
Joan Brossa i l'Alfàs del Pi	37
El Tirant a l'Alfàs del Pi.....	38
Brossa a la Commerzbank de Frankfurt.....	40
4. Les llengües a Europa, l'EuroCom.....	43
La intercomprensió europea	44
L'EuroCom circula	46
Fer visible la facilitat de conèixer llengües.....	47
El llibre <i>EuroComRom – Els set sedassos</i>	48
Hagen	50
Plurilingüisme a les escoles?.....	51
Nostàlgies exòtiques	53
Melville i Heyerdahl.....	54
La cascada de Vaipo.....	56
Narració i memòria	58
5. Sant Jordi i altres esdeveniments periòdics.....	61
El vocabulari català-alemany del 1502.....	63
Erasmus, col·loquis.....	64
Excursions acadèmiques i no tan acadèmiques.....	65
Occitània	66
Vins, Armagnac i fetge gras	66
El deler pel sol.....	68
6. Pels rius d'Alemanya.....	71
La mòmia del gel.....	73
Els Països Catalans en 630 pàgines	74
Exposicions i festivals	75
Vostè se sent espanyol?	76
Demanat un referèndum l'any 1988.....	77
Descansar de la política i de les preocupacions.....	79

Bora Bora enmig del Pacífic.....	81
Contornejant l'illa amb bicicleta	83
7. De retorn a la cronologia.....	85
Stella	85
Eckhard Stegmann	87
Amèrica.....	89
Lluc Alcari.....	91
8. La música, un valor humà	95
El violoncel, l'instrument més català.....	97
Pau Casals a Kronberg.....	99
Marta Casals	101
Una tesi doctoral sobre la pedagogia de Casals.....	102
<i>El cant dels ocells</i> a Lituània.....	104
La sort i <i>El cant dels ocells</i>	105
9. El castanyer català de Frankfurt.....	107
Una festa d'inauguració en el nou emplaçament.....	109
L'arbre amb les quatre barres	112
Catalunya romànica	113
Contactes entre cultures	115
10. Premis.....	117
Premi Internacional Ramon Llull	117
El Premi Pompeu Fabra.....	121
L'Estudi d'Investigació Catalanística (EIC).....	123
Amics convidats	125
11. Llibres.....	129
Catalunya reintegrant-se entre les nacions europees.....	131
El <i>charme</i> del procés català	132
Uns llibres que no he escrit.....	134
Observacions d'un observador.....	137
Prismes.....	138

12. El goig de parlar llengües diverses.....	141
Aprendre-la allà on la parlen.....	142
Transferir coneixements.....	143
Intercanvi europeu d'alumnes.....	144
Somriure	146
Una vivència al zoo de Frankfurt	147
13. A favor de la llengua catalana	151
Entrevistes.....	152
Planet Katalonien.....	155
L'aranès	157
I el basc.....	159
14. La Fira del Llibre “catalana” de Frankfurt	161
Catalunya, convidada d'honor	161
Què significa “katalanische Kultur”?.....	163
Quim Monzó	165
Günter Grass i Walter Benjamin.....	166
Una novetat per als alemanys: els castellers	167
Saltar amb moto sobre un piano de cua.....	169
Més Santos.....	170
Joan Miró.....	172
15. Nord enllà: l'art català present a Alemanya	175
Com presentar els indrets catalans d'Alemanya.....	176
Sinopsi d'art català a Alemanya	177
El Museum Ludwig a Colònia.....	179
Presència d'art català en col·leccions privades	180
16. Caminades lingüístiques.....	183
El <i>Tirant</i> a Colònia	183
Catalanament amb bicicleta	184
Caminar en benefici de la llengua occitana	186

Amunt i avall pels Alps occitans	188
El Vísol, la muntanya occitana més alta.....	191
Modernisme a Alemanya	193
Jubilat però no despatxat.....	194
Autocaracterització en un llibre	195
Generalista	198
17. De Trento a Santiago i de Viena a Frankfurt.....	201
Cendres volcàniques.....	202
Viena	203
Frankfurt amb Jaume Plensa	204
18. Invitació a l'autobiografia	207
Biografia d'un catalanista.....	208
Actiu durant els mesos de reflexió biogràfica.....	209
La Biblioteca Catalana de Frankfurt: tresor de la Catalunya exterior.....	210
La III Trobada Internacional d'Estudiants i Professors a Frankfurt.....	211
Un 11 de setembre de feia molts anys.....	212
Un "Katalanistentag" més.....	214
La Universitat Catalana d'Estiu, l'UCE	215
<i>Ambaixador de Catalunya</i> publicat.....	217
Steg-mann, home-pont	219
19. Lectures una mica pertot arreu	223
Venècia i Gorizia	224
L'oest del Principat	225
Figueres, Vic, Berga.....	228
Amb Patrícia Gabancho	229
Lluís Companys i Walter Benjamin	231
20. L'encant de llegir i analitzar literatura	233
Joan Brossa i Joan F. Mira.....	233

<i>Tirant lo Blanc</i>	235
Lectures a Àustria, Alemanya i Catalunya.....	236
<i>El plaer de llegir literatura catalana</i>	237
La nova connexió vèneta	239
Paraules vènetes que tothom coneix.....	240
Luxemburg, Mallorca	241
Menorca.....	243
Premi Crítica Serra d'Or.....	244
Final.....	245
Índex de noms de persones.....	249

Pròleg històric de Max Cahner¹

La lectura del llibre que avui presentem podrà fer-vos conèixer un cas exemplar d'apropiació del sentiment de pàtria per qui, havent nascut a Catalunya al si d'una família alemanya i havent-hi passat onze anys de la seva vida en circumstàncies en què la identitat cultural i nacional del país només podia ser coneguda en la clandestinitat, arribà a descobrir quin era aquest seu país de la infància quan, ja de gran, acabats els estudis universitaris, hi vingué a fer una estada.

La impressió que li produí aquesta descoberta condicionà la seva vida professional i la seva activitat intel·lectual. A més d'estudiós i de docent de la llengua i la cultura catalanes, de divulgador i de propagandista de la realitat de Catalunya —dels Països Catalans— com a llegat històric, com a comunitat nacional real, viva i capaç d'aglutinar voluntats engrescadores, i com a element essencial de l'Europa del futur, Stegmann ens proposa en aquest llibre, no solament que prenguem consciència d'aquesta nostra identitat indiscutible, que ha aconseguit de resistir els seculars esforços d'assimilació dels estats nació beneïts per les grans potències i que fins i tot ha evitat d'esdevenir minoria a l'interior del seu territori, quan tot ho feia preveure, sinó també de viure plenament, sense renúncies ni inhibicions, la plenitud de la vida nacional, com Holanda, Portugal

1. Max Cahner, el primer conseller de Cultura de la nova Generalitat del 1980, va escriure aquest text per a la presentació del llibre de Til Stegmann, *Catalunya vista per un Alemany*, en la VI Setmana del llibre en català, a l'estació de Barcelona-Sants el 1988.

o Hongria ho van aconseguir, partint de situacions semblants, encara que en altres moments històrics.

Aquest llibre és tota una lliçó de “nacionalisme sense complexos”. En el fons no m’estranya la lucidesa —poc comuna— del plantejament que hi fa l’autor del procés necessari de reconstrucció nacional: [s’hi manifesta] la seva formació centreeuropea [...], la reflexió sobre tota una altra mena de problemàtica nacional, com la que ha sofert Alemanya durant la primera meitat del segle xx. La manca de tot complex d’inferioritat que tan sovint ha frustrat la capacitat de reacció dels catalans que no han tingut l’ocasió de moure’s de la terra: tots aquests factors, i d’altres, que manifestament deriven de les seves rellevants actituds intel·lectuals i de la seva extraordinària generositat, ho feien preveure.

Vaig conèixer Til Stegmann a Basilea, l’any 1976, durant unes jornades científiques en què es debatien temes de llengua i de literatura catalanes. Vam fer-nos amics de seguida, i hem coincidit sovint en la noble i apassionant tasca de fer conèixer la nostra realitat nacional a París, a Berlín, a Roma, a Andorra, a Karlsruhe, a Prada de Conflent, a Mallorca, a València i, és clar, a Barcelona. Potser unes certes coincidències biogràfiques han ajudat a reforçar la nostra amistat.

Moltes gràcies Til, l’alemany Til, el ciutadà català Til, per aquest estímul, perquè prenguem consciència de què som i perquè actuem en conseqüència.

26 de febrer del 1988

Contar la seva vida?

Contar la seva vida suposa un cert atreviment. D'un costat, hi ha la regla de la modèstia que prescriu no carregar el lector amb les menudeses de la vida privada i no imposar-se com a tema central d'un llibre. D'un altre, a la majoria de nosaltres ens fa feliços suposar que algú s'interessa per la nostra vida o pel que hem fet. Agraïm al lector que ens doni una mica d'importància dedicant-nos el seu temps.

Val a dir que això de recuperar en retrospectiva una vida és una tasca ben àrdua. Perquè les coses viscudes eren realitat en el seu moment. Ara ja no. Ara, la realitat que tinc a disposició és la meva memòria. I de la memòria només ens podem fiar fins a un cert grau. Us donaré com a exemple la petita anècdota que he contat en el primer volum d'aquesta autobiografia, recordant els mesos que jo estava de professor visitant a Venècia, impartint classes de literatura catalana.

Vivíem al barri cèntric de San Polo, al nord del Canal Grande. Per anar a classe i al meu despatx, al sud del canal, a Ca' Garzoni Moro, hi anava amb la góndola de *traghetto* pública. El moment de sortir de la góndola, amb el peu esquerre encara a la góndola en balanceig i el peu dret ja sobre terra ferma —un pas que s'ha de fer amb una certa elegància—, m'ha quedat ben gravat a la memòria (i a les cames). Talment que, en el moment d'entrar per primer cop en el nou edifici de la Universitat de Frankfurt, on tenim la Biblioteca Catalana, me'n vaig recordar vivament. És que l'ascensor que hi tenim és de moviment continu. Les cabines amb portes obertes baixen per l'esquerra i pugen per la dreta. Com les perles d'un rosari (per això l'anomenem *paternòster*)

o un rosari de catúfols en una sínia. Hi entres i surts fent un gran pas. Doncs el sortir del *paternòster* em recordava absolutament el moviment de sortir de la gòndola veneciana. Em vaig sentir traslladat a Venècia.

I al mateix moment em vaig sentir traslladat a l'autor francès Marcel Proust. En la seva gran novel·la Proust es dedica *A la recerca del temps perdut*, és a dir a la recerca de la memòria del passat. En l'últim volum arriba a viure uns moments gustatius i físics que li permeten anomenar-lo *Le temps retrouvé*, el temps retrobat. Tots els lectors de l'obra recorden l'episodi de la *madeleine*, la magdalena sucada en la tassa de te que li recorda temps llunyans. Menys recordat és el moment on conta haver fet un pas entre dos nivells, d'una llosa a una altra una mica més baixa, al pati de la família dels Guermantes. I d'haver recordat immediatament un pas semblant fet a Venècia. Aquest retrobament li causa una immensa felicitat. Ha pogut deturar el pas inexorable del temps, revivint un moment del passat i fixant-lo amb la memòria.

És el que he explicat en el primer volum de les meves memòries. Però he de confessar ara que això era fals. La meva memòria se me n'ha burlat. Veient la magnífica coincidència corporal i motora entre

els passos que jo feia sortint de la góndola anant a la universitat a Venècia i els que feia a Frankfurt pujant al meu despatx sortint del *paternòster*, vaig quedar fermament convençut que a Proust les lloses parisenques dels Guermantes també li havien recordat la sortida a terra ferma des d'una góndola. Doncs no. En rellegint l'episodi de la novel·la proustiana he vist que el seu record es referia a dues lloses desnivellades al voltant de la pica baptismal del baptisteri de San Marco que en venecià anomenen *Giesa dei puti* i en italià *Chiesa dei bambini*. Tots dos havíem tingut un record venecià, això sí. Però Proust no es referia a góndoles. Llàstima! Tan bé que hauria quadrat l'anècdota amb el peu de Proust també sortint d'una góndola, com el meu!

Amb tot em quedava un consol: jo podia, en una visita a Venècia, trobar les dues lloses desnivellades i com a mínim *recordar el record* de Proust posant els meus peus exactament en les “seves” lloses i “retrobar” el “seu” temps. Doncs novament mala sort! L'última vegada que hi vaig ser, fa mig any, el *battistero* no es podia visitar. Està tancat per temps indefinit, per restauració. A veure si a sobre em restauren les dues lloses, les posen a nivell i em perdo per sempre l'oportunitat!

Però un consol ens queda: podem rellegir les magnífiques pàgines de Proust i podeu venir a visitar-me a Frankfurt i pujarem a la Biblioteca Catalana amb el *paternòster*.

REPRENDRE AMB L'ANY 1993

El primer volum d'aquesta biografia el vaig acabar parlant d'activitats que s'havien i havíem portat a terme en vistes dels Jocs Olímpics de Barcelona del 1992. Havia passat pels punts més destacats del nostre viatge de conferències i recitals durant dos mesos pels casals catalans d'Amèrica del Sud. Reprend ara el fil amb els esdeveniments de l'any 1993, que va ser un any ben mogut, a través de tot Catalunya i fins als antípodes del nostre planeta.

© dels textos: Tilbert Dídac Stegmann, 2018
© de les fotografies: els seus autors i arxius corresponents, 2017
© del pròleg: Fundació Pere Coromines, 2018
© dels textos de la coberta: Oriol Pi de Cabanyes i Almirall i Víctor Alexandre i Benet, 2018
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2018
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: octubre de 2018
ISBN: 978-84-1303-022-7
DL 1060-2018
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

✂ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.